

Цетиње, 19. јула

Са обала ријеке Темзе још скоро није тако одлучно и громко подвикнуто „hands off“ као ово дана. Овај изразити подвиг великог енглеског државника Гледстона, познатог пријатеља балканских народа није скоро нашао код његових шљедбеника толико јаког изражаја као што је то био случај овом приликом.

„Hands off!“ захорило се громогласно свом жестином и одлучношћу са обала Темзе баш када су на обалама Сене између Њемачке и Француске вођени преговори да се постигне споразум због конфликта, који је наступио ушљед мароканског питања.

Тај громогласни усклик синова гордог Албијона електричном брзином пројурio је на све стране и изазвао силно изненађење и запрепашћење, које још и сада траје. Та одлучна ријеч многе је тако силно електризовала, да се још не могу да поврате к себи и да се приберу. Нарочито је дубоко одјекнуо обалама ријеке Рајне, гдје је и упућен.

Баш у тренутку када се мислило, да ће се постићи споразум између Француске и Њемачке због мароканског питања, на површину избијају такве појаве, да јасно наглашују, да мароканско питање може врло лако изазвати и такву кризу чије су пошљедице недогледне. Сам „Morning Post“ признаје, да од јула 1870. г. међународни положај није био тако критичан као сада.

Све ово изазивала је својим држањем Њемачка. Као и 1905. г. Њемачка настојава да и овом приликом цијелом свијету покаже своју гвоздену руку. Истина она је прије шест година алгесираским миром ради Марока добила добру лекцију и остала потпуно усамљена, али сада као да би хтјела да ту своју пренагљеност поправи тиме што намјерава сада да постигне оно што онда није могла.

Својим претјераним захтјевима Њемачка је онемогућила споразум са Француском и хоће да натјера Француску да прими те захтјеве како би јој признала изузетан положај у Мароку.

Противу тих захтјева устала је Енглеска. Али она није овог пута била онаква какву смо је научили да је чујемо и гледамо, опрезна, углађена и са дипломатским манирима. Проговорила је снажно, одлучно и без многих обзира; hands off овог пута било је најизразитије.

Њемачка је Француској поставила такве захтјеве, да их ни Француска нити која друга држава могла примити. Њемачка би хтјела да се дограби атланске обале у Африци и да њома загосподари. Све да на то Француска и пристане, Енглеска то не може да дозволи. То одаје и говор енглеског ми-

нистра финансија Лојд Џорџа, који је, и поред све своје мирољубивости онако одлучан и јасан био када је нагласио, да Енглеска ни по цијену рата неће мирно гледати да се њени интереси газе и да се она обилази.

И Енглеска није остала само код ријечи. Иступајући према Њемачкој она је почела да говори и дјелима. Њена атланска флота имала је и ове године да врши маневре у норвешким водама, али се од тога одустало. Морнарима је изда на заповијест да се спреме за мобилизацију и да буду на све спремни. Потврђујући ту вијест „Western Morning News“ вели да је атланска флота у очи самог поласка добила заповијест да не иде у норвешке воде, него да изврши припреме за мобилизацију, па да пође на југозапад. А конференције између министра предсједника Аскита, финансија Лојд Џорџа, спољних послова Едварда Греја и енглеског посланика у Паризу и париског посланика у Лондону непрекидно трају.

Очигледно је, да се Енглеска одлучила на одсудан корак и да је готова на све само да сузбије Њемачку у њеним настранима.

Овој одлучности не треба се чудити. Она има свога дубљег разлога... Прво је што Енглеска увиђа да је сада најпогоднији тренутак да рашчисти са Њемачком и да јој покаже једном за свагда да она неће ни по коју цијену, па ма и по цијену рата, као што је рекао Лојд Џорџ, да дозволи да Њемачка намеће свој престиж и да звецкањем сабље уцјењује и застрашује. Њемачку треба сузбити у границама и не дозвољавати јој, да и даље насрће и диктатуру уводи. Треба је добро ударити по прстима и подвикнути снажно и одлучно: к себи руке! Друго је што Енглеска устаје одлучно противу Њемачке што налази, да као савезница не може дозволити да се Њемачка над Француском истреса и уцјењује, тим прије што се захтјеви њемачки косе са битним интересима Енглеске. Излазећи смјело са својим захтјевима Њемачка намјерно избјегава и обилази Енглеску и иза леђа њених хоће да се погоди са Француском, не презајући од принудних средстава. На то гледа Енглеска као на омаловажавање и сматра да је Њемачка намјерно издваја, да би јој се „натурила ситуација у којој би се мир могао одржати само напуштањем силног благотворног положаја, који је Енглеска кроз вијекове хероизма и радом освојила и да се третира, као да се у вијећу народа не броји ништа“. Како су уз то и њени животни интереси тангирани тим захтјевима њемачким, њен је отпор у толико већи. Њемачка тражи да

се учврсти на атланској обали Африке, а то је противу битних интереса енглеских, јер за њу није свеједно господари ли тамо Француска или Њемачка. Зато је и разумљиво што Лорд Џорџ узвикује одлучно: „Одржање наше народне части није партијско питање; сигурност наше свјетске трговине није партијско питање!“ наговјештавајући свом одлучношћу, коју чак и нарочито наглашује, да би мир по цијену попуштања био несношљиво понижење за Енглеску.

Из свега тога јасно произлази да заплети који су настали због Марока, улазе у сасвијем нову, одлучнију фазу и да је криза на догледу.

Цетиње, 19. јула

Јапански генерал Ноги, који се са својом свитом бавио ових дана у Биограду, одликован је од Краља Петра орденом Св. Саве првог степена.

У угарском сабору толико се стање заострило, да су почели посланици да се позивају на међане. Тако се посланик Перцел, бивши предсједник сабора напцао увријеђен на Јушта и позвао га на двојбу.

Почетком августа доћи ће у Биоград у госте Краљу Петру руски велики кнез Константин Константиновић са сном Јованом, вереником Књагинице Јелене.

У Сарајеву су биле демонстрације социјалиста што су власти протјерале два њихова друга, једног Србина и једног Италијана. Многи од демонстраната су ухапшени.

Нове турске жељезнице

— Грађење трансбалканске жељезнице —
У недељу је дошао телеграм, у коме се јавља, да се најзад отоманска влада одлучила на грађење нових жељезничких пута, међу којима је и трансбалканска жељезница.

Тај телеграм из Цариграда гласи: *Послије једне министар грађевина потписао је са представником жељезничке генералне режиие конвенције, којима се даје режиии проучавање с нарочитим привилегијама за грађење и експлоатацију шведских пута:*

Мрдаре на српској граници—Приштина—Призрен—долина Дрина—Дебар—долина Мата—Сан Ђовани—Скадар; Битољ—Ресна—Охрид—Горица—Јањина—Јадранско Море; Ресна—Охрид—Деоар; Битољ—Приштин—Гацко—Штит—Кочане—Царево на бугарској граници; Самсун (Мала Азија)—Сивас—Харџут—Херзерун—Трапезонт, тзв руска линија. Целокупна дужина ових линија прелази 2000 км.

Енглези о устанку

Угледни енглески лист „The Times“ добио је од свога нарочитог дописника са Цетиња извјештаје о арбанаском устанку; поводом чега је и сам лист донио један лицеп чланак по тој ствари.

Како заслужује, да се чује како Енглези суде о арбанаском устанку, то доносимо из „The Times-a“ ове извјештаје, а сам чланак доносићемо у броју за овим.

Ти извјештаји гласе:

Садашња ситуација.

Ситуација на бојном пољу остала је непромијењена. Побуњеници остављени су на милост и немилост Туркут наше. Тај генерал одобрио им је поново рок за помиловање, не обзирајући се на то да је исти био већ двапут продужен и да је изјавио у својој прокламацији, да ако буду и даље водили борбу да ће бити „неминовно истребљени и уништени“. Изгледа да је немогуће да ће бити при-

ведена у дјело та пријетња с обзиром на опасност, која би пријетила ушљед тога због рата са Црном Гором и озбиљним интернационалним компликацијама. С друге стране Малисори или боље његови интелектуални саветници поставили су један низ захтјева, који, да рекнемо истину, прелази границе садашње ситуације и изгледа да више одговара жељама арбанаских националиста. У име тога они траже гаранцију великих сила и мало је сумње, да ако им ишта буде одобрено у извјесној форми они ће смањити велики дио њихових потраживања. Велике силе, које су покренуте иницијативом Русије, почеле су касно да се занимају тим проблемом и ако је исход мира или рата у њиховим рукама. Због тога слаба је нада ако се не дође до споразума ових недеља, да неће бити опасност рата у јесен неизбежна. „Неуспјех“ преговора може омогућити „моћне“ из Солуна и Пећи, који проповиједају крајња средства, да преовладају и траже гоњење побуњеника преко границе. Ако буде такав корак предузет, велики ауторитет Краља Николе тешко ће моћи управљати ратним одушевљењем његових поданика.

Краљ Никола и велике силе

Држање Црногораца за вријеме ових бурних времена било је предмет многих замјерања у ъемачкој и турској штампи. Истина је, да су они подијелили њихова скромна животна средства са бјегунцима који су у њиховој граници; може бити мало сумње да су они такође помогли борце са храном и оружјем и да су љешили црногорских добровољаца нађени између потинулих на бојном пољу. Они су били даље оптужени да одговарају Малисоре да пристану на турске услове. Политика Црне Горе је политика Краља Николе, чији је ауторитет над народом већи од ма којег другог владара. Када му је било приговорено од једног страног дипломате да трпи такво стање ствари, он је одговорио одсецим: „Ја нисам полицајац“. И најаутократомични законодавац мора водити извјесног рачуна о народним осјећањима. Краљ Никола поред тога природно је да се мора надати, да осигура компензацију за тешке губитке нанесене његовој земљи и мора одржати утицв који сада има над суседним племенима. Малисори несвесно понављају реченицу цара Александра III, описујући га као њиховог „јединог пријатеља“. Да им се саветује прихватање објекта већ неиспуненим без икакве гаранције, било би горе по један злочин, па би било глупост и дјело политичког убиства. Када се расуђује о његовој политици треба помислити да смо ушљед његовог уздржаног утицаја сваки Црногорац добар за оружје није до сада похитао преко границе у борбу.

Уређавање овог питања не припада Краљу Николи по великим силама, док међутим оне са њиховим губљењем времена увећавају опасност рата. Њихово посредовање у оваквом случају од потребе је и боље је да буде прије послије рата. Страним охрабријањем Порги од ъемачке стране, Њемачка ради можда у својем сопственом интересу а не у оном Турске. Потрјешке које су силе учиниле опозивањем њихових официра из Македоније 1908. године, данас излазе јасно на видик. Данас је тешко извести ефективну гаранцију за предложене реформе. Да је македонској контроли било дозвољено да остане њено проширење на сјеверну Арбанију и пошилање неколико официра у малисорске крајеве било би довољно. Арбанаско питање сада је додато македонском, које ће велике силе морати додирнути „на ново“, пошто су жртвовале једну позицију, коју су постигли дугим и напорним преговорима и по цијену демонстрације ратних бродова.

Стање бјегунаца

Сада смо примили од А. Г. Симондса секретара Балканског Комитета извод једног писма госпођице Дурхам из дан 11. јуна у једном црногорском пограничном селу и које гласи:

Горња Арбанија сада је очајна пустош. Све жене и дјеца, са малим изузетком, биле су изложене у њиховим кућама пошто су се осјећале немоћне да побјегну и тај мали преостали број склопио се овдје. Те тако пошто су избјегле насиље,

морају сада да се боре са немаштином. У овој околини има 2.144 особа - у цијелој Црној Гори 20.000. Велики број од њих раширени су у подручјима и у брдским рунама а остатак збијен је у сваку поље приступачну чатрљу. Већина бјегунаца је без ичеге; многи од њих покривени су тралама које се једва држе заједно. Да нине мил срђа Црногорца они не би били сада живи... Прије неколико дана једно дијете умрло је од немаштине; прошле ноћи дошла је једна жена плачући и молила да јој се удјели један комадић хљеба за њено дијете. Они су сви бледи и суморни. Ако помоћ не стигне ускоро, наступиће брзо ужасно умирање од немаштине. Велика жалост и ужас влада, јер је турска војска послје дво-мјесечне луте борбе прокрчила пут кроз брда и племена из тих крајева била су унишћена од сваке помоћи прије по што су њихове жене имале времена да побјегну. Сва њихова овдашња родбина држи да ће бити обешчашћене, јер то је била судбина многе младе женске која је пала у руке војске.

Жита нине било ниги може бити сачувано ове године у цијелој овој околини; мали дио жита био је послан у Црној Гори, јер велики дио за постојеће сносних сељака на стражи су као чувари границе; сваки даном уништавања повећавају се а и невоља расте. Ако у скоро не притекне из иностранства помоћ, велики дио арбанаског народа мора погинути.

Сад сам се повратила из брда гдје сам походила бјегунице у брдима. Они су приморани да сјеку разне траве и бодљикаву коприву те кувају у ламама од петролеума. Немаштина и болест почивала се код њих. Има их 500 породица по голим стјенама а јака киша лијева врло често на њих. Проницавим гласом једна створена запомажу за храном. Брза помоћ потребна је или ће бити касно!

Опструкција у угарском сабору

— Осудна борба Мађара око превласти —

У угарском сабору опструкција опозиције још једнако траје. Она никако не дозвољава да сабор продужи рад. Опструкција се врши на све могуће начине. Или се на владу упућују разна питања, којима се не може сачекаати крај, или се то врши гласањем. За сваки предмет траже да се поменом гласа. Нарочито су опозициони посланици бомбардовали председништво сабора молбама за одсуство и онда се око тога развија дебата и поменом гласа. Због тога рад сабора не може ни за корак да се макне напред, а о законским предлозима не може да буде ни реч.

Опструкција је била престала само у двијема сједницама: у једној кад је говорио гроф Јулијо Андраши, а у другој кад је узео ријеч гроф Стеван Тиса. У сабору уживају ова два политичара велики углед, па су опозиционе странке закључиле да мирно саслушају њихове говоре, у којима ће означити своје ставовиште насрм предлозима војних законских основа.

Гроф Андраши, син једнога од главних твораца дуализма, грофа Јулија Андрашија, стајао је и остао на темељу нагодбе између Аустрије и Угарске од године 1867., али иде за тим, да Угарска добије концесије у народним питањима, као накнаду за оно, што Угарска даје Аустрији у заједничке сврхе. Он отклања предложене војне реформе, јер се угарској намећу нови терети, а у народном погледу не даје јој се нигла. Гроф Андраши захтијева, да се у неким ступњевима заповиједања и општења у војсци уведи мађарски језик, да се у некојим војничким ознакама истакну мађарски знакови и т. д. Он је одлучно устао против владиних предлога, дакле и против садашње владе. На крају је одобрио опструкцију и нагласио, да је свако средство дозвољено за борбу против садашње владе, јер странка, из које је влада произашла, није изабрана слободном вољом народа.

Говор Андрашев прекидан је и поправљен бурним одобравањем.

Гроф Стеван Тиса, син познатог Колонана Тисе, који је Хрватску обдарио уставом устава и грофом Куеном као баном, говорио је у противном смислу. Као такмац грофа Андраша настојавао је, да овога сузбје. Истицао је важност војних предлога за ојачање војне снаге монархије и препоручио сабору, да их прихвати. У погледу опструкције није рекао друго, него да се слаже с држањем министра председника грофа Куена.

Из говора Тисина види се јасно, за чам иде. Он хоће на сваки начин да стече потпуно повјерење Беча. Он се нине ангажовао за владу ни за странку, па не носи ни одговорности. Гроф Тиса равна пак са својим рођаком Куеном, па кад овога завуче у гледи, оставиће га мирно и заузети његово мјесто.

И док тако Тиса хоће да се дочепа власти умишљајући се Бечу и препоручујући му се, докле Јушт, Апоњи и други угарски политичари из опозиције хоће то исто да постигну, али сасвијем другим путем. Они не рачунају на помоћ Беча, да се дочепају власти, него апелују на народ. Хоће народу да се препоруче и за то се служе демагогијом, да би их он повео на власт, на којој не би били ништа друго него Куен у другом издању, овако исто као и раније кад су били на власти.

То није борба противу начела и режима. То је борба око превласти. Хоће да се дигне Куен са владе, да би засјели он!

Од све те борбе у толико само може да се очекује корист што ће она ипак доинијети самом народу корисног плода, разбистравање појмова о узлози угарске владе према Бечу и промјену тактике према угњетеним народностима.

Исо Бољетинац и турске власти

— Најновије вјести о Исо Бољетинцу —

О држању Исо Бољетинаца велико је интересовање. Зна се, да се налази у свом крају, да је под оружјем и окружен својим људима, да се није предао турским властима, па се свако живо чуло како пишта противу њега не предузимају. У вези са тиме и пронос се многе невероватне ствари о њему.

Као сигурно се сада јавља, да се Исо Бољетинац налази под оружјем у свом чадеру на Сокоцима више Бољетина. Око њега је такође наоружана тјелесна стража, а он се слободно шета на све стране и ако се предао није.

Преглуже је био у Вучитрну, преноћио и вратио се назад. А и њему долази по год хоће. Прије неки дан био му је у посјети митровачки кајмакам и припремачи католички владика, које Исо није хтио примити.

Ако шта, ово су донета неразумљиви односи, какави само у нас могу да буду, прилијеће на све ово скопљеници «Вардар», који на држање Исова са чуђењем гледа.

Китај противу Русије

— У Китају неће да сједи с миром —

Позната је ствар, да на Далеком Истоку нине све како треба. Китај се окомно противу Русије и никако неће да сједи на мир. Једнако тражи поврата како би могао да изазове Русију и како би изазвао заштите.

Најновије вјести објављују, да су се прилике у источној Азији погоршале и да су sukobi између Китаја и Русије на догледу. То потврђују и сами листови у Китају, наговјештавајући, да су у изглед озбиљне компликације између Русије и Китаја.

Ово изазивачко држање Китаја на први поглед изгледа врло чудновато, али кад се расмотре прилике у самом Китају и њеним покрајинама, онда је свакоме јасно о чему се ради.

У Китају су врло рђаве прилике и завладало је разрињено стање. Тамо револуционарни покрет све више узима маха и јако се шири. Конзервативни елементи веома су незадовољни приликама у Китају. Они налазе, да то стање води пропаст и да је на штету народа. Зато негду, буне се и устају да сипијене нагомилана странаца. Негодовање њихово све више буда и расте, те се покрет ових конзервативних незадовољника све више шири. Револуција осјетно напредује и већ постаје опасна за Китај. Док се незадовољство њихово ограничавало искључиво противу странаца и појединца, китајске власти су незадовољницима гледале кроз прсте. Толерирале су га у толико што му нијесу стајале на пут и што га свом одлучношћу нису угушивале, налазећи да им то донекле иде у прилог, да би се Китај ослободио опасних сусјед, у које на прво мјесто рачунају Русе. Било је чак изгледа да су га у више прилика и потпомагале и вјешто изазивале противу Руса. Али то незадовољство сад је избило у Китају и противу самих власти, па и династије. Из прогласа, што су га незадовољници растурили кроз цијелу земљу, види се, да јак негодују противу владе и династије, па се позива народ да свргне и потјера династију, окривљујући је, да она ради на томе да Китај преда европским силама и Јапану.

Како је већ од тога револуционарног покрета загрожено Китају, то китајска влада, не могући му се одупрети и угушити га и бојећи се, да сама земља не пострада, хоће да га искористи томе што и сама раздарајену свијетну гура на Русе у Манџији и Монголији. Она држи да ће тиме отклонити опасност од земље ако цео тај револуционарни по-

крет упери на друге и сврати нажбу са себе. Ради тога су, по наговору манџурског поткраља, монголски кнезови закључили да прекину сваки трговачки однос са Русијом, а у Монголу се удешава да народ протестује противу концесија и послова који се Русији дају.

Због тога се Китај толико и захуктао да је, презајући од унутрашњег револуционарног покрета, стао да испада према Русији, само да би незадовољнике увјерио, да до владе и династије никакве кривине нема и да су и они готови да раскрсте са њоме.

Арбанаски покрет и Црна Гора

— Држање Црне Горе изазива дивљење —

У времену када се заузимањем Црне Горе воде дипломатским путем преговори, да се на миру оконча арбанаски народни покрет и када се, при свем томе, противу ње баш са турске стране одвратно клевета и сумњичи, веома је интересантно чути како се на страни суди о држању Црне Горе према томе покрету. Држање Црне Горе изазива дивљење. Њој се скида кана и одаје признање. То се види и из овог уводног чланка, што га београдски лист «Македонина», орган Старо-Србијанаца и Македонаца доноси:

Арбанаски католички покрет у Арбанији и с друге стране, покрет Арнаути муслимана из једнога дијела косовскога вилајета, који се граничи са Црном Гором, Малисороца, који живе у Малисији (Црној Гори под Турцима), хтијела не хтијела, типичао се Црне Горе или не, изазвали су је да је, и преко своје воље, примила у своја недра све оне, који су јој долазили на бесу (вјеру).

Испочетка мислило се да ће се Арбанасима, католицима, придружити и сви Арнаути муслимани из косовског вилајета, пошто се виђенији арнаутски прваци као Сулејман-ага Батуша, Исо Бољетинац и остали, били склонили у Црну Гору гдје су се једновремено склонили и Арбанаси католици из Арбаније. Али да Арнаути из косовског вилајета неће узети учешће у католичкој акцији, знало се и видјело се јасно, што у осталом за нас није била тана, тога дана кад су Ага Батуша, Бољетинац и остали отишли из Црне Горе.

Одласком ових утврдило се и то, да Црна Гора нине имала ницеру да ратује ниш да захвате дио Санджака, како се то онда говорило и писало. Образовањем пак арбанаске владе и жеља за аутономијом Арбаније, разбјела је сумњу и код Порте и код све остале о црногорским аспирацијама и жељи да се рат. Јер аутономија Арбаније и то аутономија какву жели и траже католици, нијетна је за све државе и народности на Балкану, а понајвише за Црну Гору, Србију и Турску.

Побуна у Арбанији

Из преговора, који се воде на Цетињу дипломатским путем, да би се задовољили арбанаски праведни захтеви и да би се крвопролића стао на пут, још никако да се изађе. Таман се помисли, да је споразум ту, а избије по што год што цијелу ствар омете, па се онда поново поче изнова.

Али зато устанак заузима све јачег маха. Без обзира на све то, устаници оружаном руком преду свом циљу. Изгубили су свако повјерење у турске власти, неће да знају за њихова обећања и не дајуће. Бају се непрекидно гдје год дођу на домак турској војсци. Зато окршаји у побуњеним крајевима никако не престају и устанак се све више шири.

Како се замјеник Тургут наше Абдулах паша крећу за Скадар да предузме главну команду над трупама, то је и Тургут наша напустио Скадар и пошао за Цариград. Све настојавање његових пријатеља, да га задрже било је узалудно.

Из Солуна телеграфишу, да Турска не престаје да нагомилала војску у побуњеним крајевима. Тако су у Солун присијела два државна транспортна брода «Мека» и «Конија» са војском. Они су се у недељу зауставили у Солун, да украју топове, муницију и које и јуче су отпловили за Сан Ђовано ди Медуа.

Поред огромних штета које је произрочовала Турској ова побуна, сад из Цариграда јављају, да су почели да падају отомански папирни од вредности, што је у Цариграду велику забринутост произвело. Исто тако велика забринутост влада због тога што се бугарске чете у Македонии све више гомилају и све јачу акцију предузимају.

Око Пећи и Ђаковине завладала је велика несигурност. Није страдало само Етхем паша са својим ађутантом, него и многи официри. Тако су убијена четири официра из засјед, па су једном ископали очи, а другом одјекли нос. На мјесту погубије, пишу листови у Турској,

и према томе намаће се питање: како могу да сумњаче Црну Гору за буну у Арбанији, кад би успјех католички био на штету саме Црне Горе. Али опет је многим загоњено, зашто Црна Гора својски помаже и грдне суме новаца троши на Арбанасе, који бјеже у Црну Гору. По овој ствари дао је објашњење ове недеље «Цетињски Вјесник». Говорећи о питањима наше једновјерне браће у постојбини Душановој вели:

«Ето, и сами сусједи Арбанаси, негдашњи нам противници, од исте гоњени бјеже у наше планине. Већ десет мјесеци ова земља, овај по родољубљу и великодушности јединствени наш народ тјешу мученике, и дијели с њима и постоји свој залагај. Већ десет мјесеци занемарује своје животне дневне радове и готовином своје мучне тековине одужује дуг Српству и испуњава дужност човјечанску. И у току тијех десет мјесеци добио је толика признања, толика њежња и толика саучешћа, у вршењу своје хумане дужности, са свију крајева просвјешћенога свијета».

И из овога наведеног пасуса види се, да Црну Гору гони дужност човјечанска да у својој кући дочека и домаћински помаже госте невољнике, па ма они и војевали за аутономију Арбаније, која би, кад би се остварила, била на штету Црне Горе.

Према овим разлозима, скида се кана Црној Гори. Али остаје отворено питање: кад ће бити краја овој црногорској невољи и да ли ће сада, послје развијених сумњичења, добити признање ма од које стране?

Мисли

Ко не савлађује своје осјећаје, дочекаће, да ће оне савладати њега.

Под изговором: немам времена обично се крије воља за перад.

Истина се не да угушити па ма што се противу ње предузимало. Она нас подсећа на бујицу воде, којој, ако затворе пролаз у правцу којим је текла, избија на све стране.

И најслободнији човјек није слободан. Ако га не вежу закони, вежу га или друштвени обзир или ма какве биле обавезе, као год и сами назори околине у којој је поникао.

Никоме ништа не пада тешко од самога себе, али зато га притискује све што му долази од других.

Живот се не мјери по данима него по дјелима.

Валси

борбе био је тај, да су усташи војску потпуно саомалили и потиснули је дубоко натраг. У овом боју од усташа је један погинуо а четворица су се ранили и то сви од шрапнела. Турски губитци нијесу познати, али морају бити знатни, јер је доказано да се низами прибијежању потпуно излажу погибији.

Убиство бимбаше са два официра, са динамитом у кола, о чему вам већ јавих, у Скадру је код официра и других званичника удило ужасан страх. Из Скадра у Копрлик и обратно иде се сада јако опрезно и са великом пратњом.

Сура вече истиче рок примирењу. Усташи, који су се овуђијен разним својим пословима налазили, непрестано и осјетно нестаје из вароши. Мисли се, да одлазе на своје познице да тамо сачекају шта ће им 20 јули донијети.

Овога момента не догађа се ништа озбиљније.

Организација хрватске

странке права

— Споразум хрватских правашких странака за заједнички рад —

Из Загребца се са усхићењем јавља, да је постигнуто јединство свих правашких странака у јединствену странку права, да су се сложили сви прваци из Хрватске и Славоније, Далмације и Босне и Херцеговине. Та слога постигнута је на тај начин што је хрватска странка права и Старчевићева странка права изабрала нарочите одборе, који су конферисали са изасланицима праваша из Далмације и католичке удруге из Босне и Херцеговине и донијели заједничку одлуку за слогу свију праваша.

Та заједничка њихова одлука гласи:

1. Јединство свих правашких странака широм хрватских земаља у јединственој странци права нужни је предуслов за уставно, организовано и сложено политичко деловање, колико према самим другим странкама у хрватским земљама, толико и према разним владама и осталим политичким службеницима у монархији.

2. Странка права према тому истуна у свим политичким државно-правним и другим опће народним питањима као једна целина и јединствена према свим другим странкама у домовини.

3. Странка права, као строго хрватска државноправна странка, стоји према владама и другим политичким чиновницима у овом одношају, који извире логично из програма њезина, а удељује тактику свога рада према закључцима врховне управе странке.

Врховна управа странке састоји се из делегата покрајинских правашких организација, од којих оне у бановини бирају шест, у Далмацији три, у Истри три, у Босни и Херцеговини три.

4. Задаћа је ове управе провести у дјело јединствену организацију странке права у свим хрватским земљама те ради послада целокупне странке права и народне хрватске политике састајати се у редовиту седницу барем два пута на годину, сваки пут у различитој покрајини и у граду унапријед за то одлученом.

5. Све покрајинске организације странке права обавезују се држати се закључака врховне управе странке права прихваћених са двије трећине гласова присутних делегата, те се истима безувјетно покорити.

6. Ниједан члан управе целокупне странке права и ниједан члан било које управе покрајинских правашких организација не може по себи давати било којим трећим чинбеницима обавезних изјава за странку права без нарочитог овлашћења целокупне врховне управе путем редовитог закључака.

7. Управа целокупне странке права ступити ће, чим се обави конституирање њезино, у дотадаш са браћом Словенима у сврху споразума за заједнички рад на темељу програма странке права.

8. До бирања управе присутни конституирају се у одбор у сврху provedeња горњих закључака.

Уз то је између одбора странке права и Старчевићеве странке права дошло до посебног споразума и донесена ова одлука:

1. Да ће у предстојећим саборским изборима поћи сложено у изборе те изступити јединствено као целина према осталим странкама у Бановини.

2. Изабрани заступници сачињавати ће један саборски клуб, те ће у дојдућем сабору у целокупном свом саборском раду поступати исто тако сложено и јединствено колико према владама толико и према другим политичким странкама.

3. Да ће и у извансаборском свом деловању радити у смислу закључака те сложено подузимати и нужне кораке за provedбу подпуног јединства странке права.

Изасланици обавезују се заговарати у крилу својих странака прихват и provedeње ових закључака.

Ко познаје прилике у Хрватској и Сла-

вонији, Далмацији и Босни и Херцеговини знаће да ова слога много не значи, и ако јој се даје врло велики значај. Правашки у Хрватској и Славонији, изузев донекле Милиновице, обични су владини измеђари. Они су помагали све банове редом и готови су на све. Ни правашки у Босни и Херцеговини нијесу ништа бољи. Они су јак ослонац босанској влади и да није било њих, она не би могла да ради. О далматинским правашима не вриједи ни говорити, јер они у царевинском вишећу служе за све.

Од те њихове слоге нема се шта много да очекује. Нарочито неће имати чему да се нада Хрватска и Славонија, јер ова слога иде на то, да се истакне над српско-хрватском коалицијом и искључиво је противу ње наперена.

Са зла на горе

— Турски официри газе част невјестима и одузимају невиност дјевојкама —

Бар, 16. јула

Турци остају Турци, и то они исти прави и стари Турци. Разлика између младих и старих Турака лежи у томе што су стари били ограниченији у својим турским дјелима, а млади неограничени т. ј. стари Турци нијесу дирали у част својих турских једноверника, него су дирали само у част, благо и главу невјерника (џаура), а млади, ево, као што ће се видјети, своја турска дјела пружају и на правовјернике — на своју браћу Муслимане.

До јуче је Тургут-паша штапом тукао ребра данас јаднима некад поносним житиљима скадарског вилајета. Сада пак ево и његови регуларни војници — поред толиких звијерских дјела над једним хришћанским народом — учинише два жалосна, гадна и звијерска дјела.

У Анамале на бијеле земље (Сврзигаће) турски официри су ухватили и под шатор одвели једну невјесту и једну вјерену дјевојку. Ту су их под шатором силовали и држали док су своје животињске страсти наситили. Ове двије несрећнице како тако, и ако им је овако насилно оскрњена част, ипак хоћаху некако поћи до своје куће и прикрити своју изненадну, неслућену насилну срам, али им низами угледајући се на своје старешине, — не такође да ногом на земљу стави, него их — чим су их официри отпустили, — забраће као вуци јатњад, отимајући се да би прије задовољили своју животињску страст, док су их тако измршварили да су оне објеле наје у не-свијест. Тако измршварене и онесвијештене избацили су их на сеоски пут. Оне су ту у томе стању чежале док су на њих наишли сељаци и јавили њиховој својини која их је на чамска послала дома до-нијела. Ово је било прије 15—17 дана, али се тек сада дознало, јер је родбина крива ради своје чести и због дјевојке која је имала да се уда тихх дана.

Поред овога гаднога и звијерскога дјела, турска војска је прекојуче учинила још горе зло, зло које је Турцима својствено. У Анамале више Меурићана низами су срамно силовањем искривили и раскројили једну несрећну дјевојку која је под притиском тога гадног и дивљачког силовања испустила своју душу. Шта се од те јадне буле није радило? Њу су штитали, зубима гризли да је, како се прича, била сва крвава и модра по цијеломе тијелу. То је причала хоџиница, која ју је прала. Мухамеданци своје по-којинке купају тако што купа хоџа мушкарце, а хоџиница женске.

Кад се овако од була (Туркиња) ради, шта ли се тек чини од нестретних хришћанака?

Досјетљиви кадија Караџузовић, поводом разговора о овим турским гадним дјелима, рече, да то Младотурци не раде из ината, нити пак из нижих животињских страсти, него само из политичких разлога, да на тај начин Арбанасе накалема на Османлије.

Како они раде и који су то њихови напори, ја не знам, али могу слободно рећи да се тако не шири култура и да то нијесу уставне слободе у европском смислу, него по турском калупу.

Баранин

Очи на сјевер!

— Угледајмо се на борбу пољског народа —

Ако се баци летимични поглед на Србе у неослобођеним крајевима, видјећемо да се они налазе у врло тешким приликама. Приписују их на све стране, тлаче бездушно и хоће да их истријебе. Прилике српског народа ни у Босни и Херцеговини, ни у Далмацији, ни у Хрватској и Славонији, ни у старој српској Војводини, нити у Турској нијесу ни мало зајидне. Не зна се где Срби горе стоје. Нарочито су по њих тешке економске прилике. Туђинци не само што хоће да их одроде и да их подчине, него хоће и да их савршено упропасте, радећи систематски на истребљивању њихову.

Тој се навали треба одупријети и опасност која им пријети отклонити.

Једнодушним и организованим радом ту се може врло много учинити.

С јадиковањем није поможено. Треба засукати рукаве и предано радити, као што раде други народи.

Тешко да има народа, кога туђа рука тлачи, као што Њемачка тлачи пољски народ у Познањској. У тој покрајини пруској нема нигдје пољске школе. Чак ни вјеропуку не уче пољска дјеца у свом материнском језику. Пољак чиновник у државној служби, узме ли Пољацину за жену, губи онај час своје мјесто. Оноко варварски не поступа ни једна држава с народом, као што ради Пруска с народом пољским у Познању, на земљишту пољском. Ипак силна Њемачка не може да сатаре пољски народ.

Није томе давно, што се Пруска латила другога средства, да искоријени пољски народ. Ставила је на располагање големе своте, да се прекупе земље пољских посљедника, на да на њих насели ъемачки свијет. Сад се показало, да је и то средство остало без успјеха. Саме ъемачке новине признају, да је Пруска с том насељеничком политиком доживи-ла „фијаско“, да је остала поражена.

Може се чак рећи, да је насељеничка политика, којој је била сврха понијеми-чање, Пољацима више користила него шкодила. Пољска земљишта откупљива-на су с големим новцем. Пољаци су про-дали, морали су продати, али су је дали за скупу цијену. Но они су с тим нов-цем у другим ъемачким крајевима поку-повали земље од Нијемаца. Покуповали су их не само у Познањској и западној Прусској, него и у Шлеској и источној Прусској. Некоји су се настанили у ъе-мачким градовима и тамо истиснули ъе-мачке занатлије и трговце. На тај начин бацила је Пруска, у погледу ъемачке ствари, с политиком насељивања, стотине милиона у вјетар. Једне једине године, од априла 1911. прешло је 22.000 хектара ъемачкога земљишта у пољске руке.

За големе своте добило је службено повјеренство у пошљедње доба врло ма-ло земљишта од Пољака. Пољаци се држе чврсто. Одметници се убијају с презиром. Нијемци се изневјере кад се ради о њиховој материјалној користи. На стотине тисућа пољских радника налазе службе у средњој и западној Њемачкој. Ови радници штеде, свој уштеђени но-вац шаљу кући у пољске банке, за ку-повање земљишта и градишта.

Тако раде Пољаци у Њемачкој. Како се држе у хабсбуршкој монархији, не треба казивати. Они употребе сваку зго-ду, која им се деси, да могу да се што издигну у политичком и економском по-љу. Они се заузимају и за словенску ствар, али само онда, ако од ње очекују корист за пољски народ.

Раскомадани Срби могли би из овога да црпе многе корисне поуке за себе.

Кратке вијести

Турски дредноти. Из Лондона се јав-ља, да је турски министар морине, који се сада бави у Лондону, потписао прије два дана уговор са групом Армстронг за грађење два дреднота, од којих ће један бити сграђен одмах.

Удјењена глава ех-шаха. Руска теле-графска агенција јавља из Техерана, да је персиски меџлис једногласно усвојио предлог закона, што га је подијелила једна група посланика, да се стави на рас-положење као награда сума од 100.000 томана за главу ех-шаха Мухамеда Али Мирзе и 25.000 за главе Саларедаулеха и Шувасалтанеха.

Султан, веде, није болестан. Листови у Цариграду демантују вијести о болести султановој, само што слабо ко у деман-те турских листова вјерује.

Благодарење у Биограду. Поводом вје-рења Књагинице Јелене од Србије у недељу је у Биограду у саборној цркви била свечана служба божја с благодаре-њем, на којој је присуствовао од стране двора Краљевић Александар.

За португалску републику. Да би се португалски републиканци обезбиједили од велике опасности монархистичког по-крета, спремили су закон противу заје-реника у опште. Парламенат се већ изјаснио, да ће овај законски предлог при-мити, те ће одмах послѣ тога сви монар-хистички зајвереници бити депортирани.

Расцјеп Муслимана У самосталној му-слиманској странци у Босни и Херце-говини дошло је до расцјепа. Један дио хтио је под вођством Адем аге Мешића да се склопи савез са странком Шерифа Арнаутовића, а други дио под вођством Куловића био је одсутно противан томе. Тако ће сада Муслимани бити подијељени на четири странке.

Зграда руске думе. Управа руске др-жавне думе утврдила, да је тауриска

палата, у којој је дума смјештена, неси-гурна, то ће се думи предложити, да се сгради нова зграда за думу.

Откупила листове. Белгиска принцеза Клементина, жена принца Виктора Напо-леона, купила је париске листове „Ecler“ и „Patrie“ који ће од сада служити идеји Бонапартиста. Тако ће Бонапартисти крај „Autogite“ имати још два листа. Овај откуп је кошта милион франака.

Енглески краљ у Индији. На глас да ће енглески краљ сада поћи у Индију, индиски народ јавио је да ће радосно поздравити краља у свој средини.

Конференција ради Марока. У Лондо-ну се тврди, да ће се у октобру састати нова конференција европских сила ради мароканског питања с тим, да Њемачка одмах позове своје ратне бродове из мароканских лука. Овај глас још није потврђен.

Домаћи послови

Зубољекарство код нас.

Од уредног његовања зуба и усне ду-пље зависи све, јер су зуби главни апа-рат, који између и уситне храну и као такву предају стомаку. Слабо држани по-кварени и поломљени зуби не могу да обављају свој посао, и стомак наравно мора примати „живу“ храну, коју тешко преварити може. Зуби са сваког гледишта играју врло велику улогу.

Ако у устима гније један зуб, ту се већ појави маса бактерија, који га подгризају, те се та зараза и боља и на друге пре-носи, што све иде на поремећавање сто-мака. Зубе ваља добро пазити и његовати и опазе ли се и најмањи болови, треба потражити помоћи и послушати савјете стручних љекара, а оставити „назови ље-каре“, неке бербере — људе, који само замишљају да су спремни и у томе по-свећени. Ништа није чудноватије, него кад један интелигентан човјек иде без нужде код неспремних, а кад је ту стру-чно лице, коме је то његова специјалност. Природни зуб, никаким се не може за-мијенити и мој први долазак на Цетинје за мене је био читава школа, јер сам много видјела и у брзо се увјерила, да зуби нијесу најбољи и да су моје ко-леге, врло слабу пажњу обраћали на пацијенте. На дечије зубе не обраћа се у опће код нас апсолутно никаква пажња. У току моје петогодишње праксе на Це-тинју, Бару, Никшићу и Подгорици, при-мила сам преко 2.000 пацијената, од ко-јих је једва половина послужала савјете, или су претходно били код бербера, или неспремних у томе послу, на пошто је зуб сломљен, или рана заражена — до-шли код мене за савјет и помоћ. Какви су само били зуби код сиромашне де-чацине и сељака, које сам у одређене дане бесплатно у Бару примала и лијечила?! Било је и таквих пацијената, који су се лијечили без успјеха код других „путу-јућих“ љекара, па са примједбама моле за помоћ. У овим приликама увијек сам била на свом мјесту и без икаквих приговора извршила своју дужност, и ако више пута нити било разлога да се окренем. Наш сељак тако је благородан, да се лако да-де обманути у више прилика, јер он уви-јек рачуна на своје поштење и достојан-ство. Зашта је жалити у доста прилика, што се слијепло вјерује, јер би требало дати слободну праксу само ономе, који је у томе стручан, показао добар успјех, а ограничити непознатим и путујућим љекарима праксу, ако то особите потребе не би захтјевале. Не сумњам, нити намје-равам, ни у чије знање и рад, али узим-ајући у обзир оног-са чиме сам се срије-тала у мојој пракси — налазим да дуж-ност замолити миродавне да обрате своју пажњу и даду могућности зубољекарском раду у Црној Гори. Држим да добар и солидан рад на страни и овдје најбоља је препорука и да онај, који је стално у Црној Гори — држављанин — треба да има своје мјесто. Са својом праксом пот-пуно сам задовољна — те за свој рад и уредност остављам на оцјену поштованим мојим пацијентима, којима за своју по-сјету остајем захвална.

Цетинје, 15. јула 1911. год.

Ев. К—б.

Дневник

Имендан Књагинице Нашљедни-це. Данас је имендан Њеног Кра-љевског Височанства Престонона-шљедниковице Књагинице Милице миљенице нашега народа, са којим се својом узвишеном и племенитом душом толико сродила да је по-стала нераздвојна од њега. Пово-дом тога на Цетинју су приређене данас нарочите свечаности. Још ра-но изјутра све су куће и улице при-

јестоничке окићене заставама. У 10¹/₂ сати прије подне било је свечано благодарење у манастирској цркви, коме су присуствовали сви чланови Краљевске Породице са Краљем Господаром. Послије тога било је у Двору Престолонашљедникову уписивање у књигу Њ. Кр. В. Књагиње Нашљеднице. У вече ће бити освјетљење вароши.

Гости из Чешке. Јуче пред подне допутовала је на Цетињу једна група учитеља, која путује по словенском југу да се упозна са животом, приликама и земљама словенског народа. Драге госте из Чешке, учитеље и учитељице, дочекали су наши учитељи изишавим у сусрет, а по том су их провели кроз Цетиње показујући им знаменитости наше пријестонице. Поред осталог они су имали част, да приступе и Њ. В. Краљу Господару, који их је топло ослновио што је код њих изазвало трону радост. У вече је драгим гостима приређен од стране општине банкет, на коме су пале неколико lijepих здравица. У друштву са нашим домаћим гостима су за столовима провели два сата у најпријатнијем забављању и разговору а затим су отишли сви скупа у парк, гдје је у њихову част војна музика свирала одабране српске, чешке и словенске комаде. И ако су гости имали сјутра дан ранити, они су се са својим домаћинима последије свршетка концерта вратили на чашу пива, последије чега су отишли на одмор. Јутрос рано мили гости отпутовали су са Цетиња испраћени од њихових црногорских колега онако исто срдечно као што су и дочекани, понијевши собом, како нас сами увјерише, најбоље и најпријатније успомене из Црне Горе и од Црногораца. Желећи им да се својим домовима поврате срећно и здраво, ми ћемо у броју за овим проговорити о боравку братских гостију из Чешке опширније. Na zdar Čehovi!

Колера на Цетињу. И на Цетињу појавио се један случај колере. Један војник у војном стану оболио је под свима знацима од колере, те је затражено о томе стучно мишљење од бактреолога, који се сада у Котору бави, и утврђено је, да је обољење од колере. Болесник је одмах изолисан и предузело се све, да се колера даље не шири. Исто тако оболио је још један војник, али његово је стање много лакше и већ је почео да прима храну. Како се и ушљед чега овај случај колере појавио још се не зна.

Наш трговински уговор. И поред свих агитација противу трговинског уговора између Црне Горе и Аустро-Угарске и у Угарској и у Аустрији трговински уговор примљен је у угарском сабору, а одмах затим и у аустиском парламенту.

Поздрав из Ц. Горе. Прошлог четвртка отворен је Велеграду, у Моравској, трећи конгрес међународних униониста, који раде на сједиштењу источне цркве са западном. Конгресу су присуствовали до 200 научника, теолога и свештеника из свију словенских земаља, изузев Србије. Исто тако је било и изасланика из Француске, Италије, Њемачке и Арбаније. Конгрес је радио четири дана и јуче је затворен. Други ће конгрес бити 1913. г. У извјештају са конгреса помиње се, да је рад конгреса поздрављен и Његово Високопресвештенство митрополит г. Митрофан Бан, који се сада налази у чешким бањама.

Опроштајно вече. Г. Милутин Стевановић, члан овдашњег позор-

ишта, полазећи из Црне Горе при свом повратку у отаџбину опрашта се са овдашњом публиком, приређујући сјутра у вече у Зетском Дому опроштајно вече. Програм је: **Брана: „У Смрт“**, шаљива игра у 1. чину, изводе: г-ђа Мицић и г. г. Мицић, Хајдушковић и Вучићевић; Н. Н. по Чехову удесио: **„Послије представе“**, драмски дијалог изводе: г. г. Стевановић и Вучићевић; **М. Шайчанин: „Муке једног глумца“**, шаљиви монолог изводи г. М. Стевановић; и **Загорка: „У бићу се“**, шала у једном чину, изводе: г. Хајдушковићка с г. Стевановићем. Г. Стевановић се за вријеме свога рада у овдашњем позоришту одликовао својим приљезним радом и својом лијепом игром и симпатичном појавом на позорници стекао је на Цетињу ријетке симпатије код позоришне публике, а и у грађанству је радо био виђен. Како стално сада напушта Црну Гору, то се надамо да ће га грађанство што обилније и братскије помоћи посјетом својим на сјутрашње опроштајно вече г. Стевановића. Да ће посјета бити што боља надамо се у толико прије што је и програм разноврстан.

Благодатна киша. Са свију страна стижу извјештаји, да је завладала јака жега и тако топили дани, да се тешко могу подносити. У многим је мјестима било чак и смртних случајева и великих несрећа. Жарки дани били су и код нас, а прошле недјеље осјећала се и велика оморина. У недјељу се најзад и обилна киша пролила, која је подуже трајала и добро земљу натопила. Ова киша била је прави благодат по усјеве, винограде и воћњаке, само је штета што свуда није била тако јака као на Цетињу. Послије тога врућина је знатно попустила и имамо пријатне дане, често облачне.

Колера. Са свију страна стижу вјести да се колера све више шири. У Турској је већ више не крију. Тако се у Цариграду прекјуче појавила 23 случаја, од којих су три била смртна. Јуче је било 26 случаја, од којих су 15 смртних. У Пећи и Ђаковици такође се још шири. Тамо су колеру пренијели војници из Анкоре како међу војском, тако и грађанством. Смртних случајева тамо има много. Из Солуна јављају, да се колера проширила и до Митровице, која је опкољена санитарним кордоном. Исто тако је ријешено да се постави кордон и око Пећи и Ђаковице. Како и с те и са стране Италије и Котора пријети озбиљна опасност и нама, то су наше власти предузеле све мјере предострожности. Министарство унутрашњих дјела наредило је најстрожије, да се у свима мјестима и цијелој земљи уведу најстрожије мјере. На граници према Котору постављен је нарочити љекар, коме је стављено у дужност да строго мотри на увоз и путнике. И на Вир Пазару, гдје пристају бродови из Скрада, постављен је нарочити љекар. Граница према Турској потпуно је затворена. У самој земљи наређено је љекарима, да о чистоћи воде строгог рачуна, а општинским властима заповијеђено је, да пазе на ред и чистоћу. Воће је свуда забрањено и настојава се све, да се благовремено спријечи свака опасност од преношења колеријне заразе у нашу земљу. И на самом Цетињу предузете су од стране општине све мјере предострожности.

Од уредништва. Због сјутрашњег празника овај број излази дан раније, а због нагомиланог материјала изостала је и рубрика књижевност.

Објесите га!

— Иван Тургењев —

Мој стари познаник започе да прича: — Било је то 1803. године, баш пред битку код Аустрелица. Пуц, у коме сам ја служио као потпоручник, налазио се негде у једном малом селу у Моравској.

Нама је било најстрожије забрањено да не узнемирујемо и не доставаљамо становнике који су нас и иначе гледали као преко рамена, и ако смо им били као некакви савезници.

Ја сам тада имао службу по имену Јегора. Он је био невада мушкарца на имању моје покојне матере. Био је човјек миран и поштедљив; ја сам га знао још од мога најранијег дјетињства и повинао сам се према њему не као према слуги него много више као према каквом старом и опробаном пријатељу.

Одједном зачујем ја једнога дана у нашој кући некакви шик и песку. Газарици су биле настале диге кокошке, и она није нашла вјешта боље него да за ту крају нападне и обиједи мога слугу. Он се, спремају, праждао на све могуће начине и позвао је мене да пошљедим, да ли хоће да краде Јегор Аутманов.

Тада сам почео и ја да увијеравам нашу газарицу да је Јегор поштедљив, али она никако није хтјела да чује ни мене ни нега.

Одједном се зачу попољу коњски топот: то је ушљед пројашао сам главни командант са својим штабом.

Он је јахао у корак. Био је то дебео човјек, лица пуног бора, са погнутим главом и са брадом који му је падао по грудима.

Газарица га је виђела кроз прозор од себе, па је одмах истрчала на улицу, пала на колена пред његовога коња и, сва раширана, почела гласно да се тужи и жада на мога слугу. Показујући руком на нега ова је крештала танким гласом на косне жене:

— Господине генерале, наша свијестост, ујерите се, помозите нам, спасите нас, тај војник ме је покрао.

Јегор је за то вријеме стајао на кућном прагу право као мотка, с капом у руци, с испуњеним грудима, саставио руке као да је на стражи. Није говорио ни једне једине ријечи. Да ли га је забулило што је ушљедо толике генерале и више официра, који су у сјајним униформама стајали на улици, али се био просто сважено слушајући биједу која га је свашла. Ма шта било од тога свега, главне је то да је мој Јегор стајао на прагу биједи као мотка и да је само трептао, не пуштајући да и једна ријеч пређе преко његових усана.

Главни командант погледа га расијано и љутило, па само узвратио прогутају:

— Но? Шта је?

Али Јегор је и даље стајао непокретно као кин и није отворио уста. Тада главни командант прегуди савијеном вратом:

Објесите га!

За тим објес коња и од даље, најприје корак, па онда у општем касу. Цео штаб одмах је пошао за њим и сави се један аутмант брзо окренуо у једну и брзо погледао на Јегора.

Била је то ратна обја! Диге се могло а да се одмах и немирно погледом Јегора су одмах ушљед и повеза на тај касу изврше.

Он је био од страха так протро, и само је два пута викнуо:

Оче! оче!

Кад су му казали да иђе, он је само подгласно и нејасно промукао:

— Види Бог да нијесам ја!

Горко и тешко је плакао када се опраштао са мном. Ја сам био у очајању.

Јегоре! Јегоре! — рекао сам му — како си могао да генералу не кажеш ни једну ријеч!

Он је плачући одговарао непрекидно:

— Види бог да нијесам ја!

И сама наша газарица била се ужаснула. Она се није надала таквом странном ријешењу, па је стала да кука. Почела је била да моли све и свакога за милост, увијерала је да је пропала кокошке које је сматрала за украштине и да ће она објаснити главном команданту цијелу ствар.

З ате већ како је у рату. Наравно да све то није вриједило вјешта. Тако нам је, мој господине, дисциплина, војнички ред и како ли се све не зову те странне ствари.

Унашљена за снаге своје душе, газарица је кукала све јаче и јаче.

Јегор, кога је свештеник већ био исповједио и причестио, окрете се к мени и рече:

— Молим вас, благодарићу, решите јој да не плаче и не кука... Та ја сам јој опростио.

Када је мој познаник споменуо те пошљедње ријечи свога слуге, он прошапта:

— Јегоре, голубе мој, праведниче мој.

И сузе му потекоше низ старачке образе.

Биљежник

— У октобру ће бити други међународни конгрес пивара из цијелог свијета у Чикагу, када ће бити приређена и велика изложба јечма и сисема.

— Шпанолски краљ Алфонсо отпутовао у Енглеску на дужи боравак.

— Најстарија фабрика сукна у Угарској изгорела је у Будимпешти.

— Шпанолски напљедник биће опериран у Францургу у Њемачкој на језику, јер је нијем.

— Код Царског Села се суавла крилатица Служаренкова, коме су пребијене ноге док је његов пратиоц остао на мјесту мртав.

— Болест баварског принца-регента иле све на горе и спопада га честа не- свијестича.

— Грчки студенти посјетиће у октобру Софију.

— Низоземска Краљица Вилхелмина отпутовала је у Брисел у посјету белгиском краљу.

— Црквене власти у Баварској изјавиле су се противу папиног укидања многих празника.

— Бечка општина даровала је 5000 круна погорелцима у Цариграду.

— У септембру ће бити у Бечком Новом Мјесту велике угакмице крилатица. Сама општина ће дати 25 000 круна награде.

— У околини Пилзена у Чешкој у племену су велике шуме, те су том приликом многи усјеви уништени.

— Аустриски парламенат усвојио је предложену резолуцију, којом се позива влада, да отпочне преговоре за повећање контингента српског меса, које има да се увезе из Србије.

— Сједиште аустриског парламента за- кључене су.

— Загребачко позориште гостоваће на јесен у Сарајево.

— Француски дивизијар Шефре постављен је за шефа генералштаба.

Поуке и савјети

Средство за утамањивање мишева. Руси на овај начин утамањују мишове: узму у тавир кукурзних брашна, јер мишеви на њега највише јуре, и помијешају га са гипсом и оставе га близу рупе, гдје они излазе. Мишеви ту смјешу хапљиво једу, али чим гипс у њиховом стомаку дође у додир са ваздухом, он се окамени а ушљед тога миши поцркају.

Лијечење сиром. У „Kneipp-Blatter-y“ приповиједа један господин ово: У зимско доба је оболио мој 17-годишњи син, а много се тужио на болове у трбуху. Домаћи љекар и један знаменити хирург у близини Беча рекли су ми, да је то запаљење слијепог пријена и нагласили, да је потребна операција. Но по савјету из Верисхохена и с обзиром на лакшу нарав болести, одложили смо операцију и покушали метати облоге од бијелог сира. То сам учинио у толико прије, што су ми такви облози били од користи при запаљењу плућа. Успјех је био напредан, јер већ последије једнога дана љекар није могао установити запаљење мој син није осјећао болова. Йекар се није могао довољно научити, те је изјавио, да ће унапријед против запаљења одређивати облоге од сира.

Разне вијести

Милионар као убица. У Њу Јорку је ухапшен велики милионар Њасј Бети, који је окривљен да је убио жену. Са њоме се био оженио прије годину дана, али с њом није био срећан у браку. Прије неку ноћ довео је мртву кући причајући да су је путем убили разбојници.

Пожар у Моравској. У фабрици чоје у Брну букнуо је у недјељу последије подне пожар. Фабрика је до темеља изгорјела. Штета надмашује милијун круна. Пожар је букнуо сам по себи ушљед превелике жеге.

КУЋА Катунска улица бр. 166 продаје се, извјешће у бр. 168.

Цетиње. П. бр. 15. 23

Стављам до знања поштованим г. г. трговцима, да ћу од 1. августа ове године отворити на Цетињу

„Информациони биро“

и

„Агентурску радњу“

Тачније податке на потписаног.

С поштовањем

Р. 28, бр. 10, 3,3 Пера Петровић.

БЛАГОДАРНОСТ

Не можемо пропустити, да и овим путем, не заблагодаримо свима онима, који ма путем, узеше учешћа у нашој превалној жалости приликом смрти нашег нигда незаборављеног мужа, оца и брата

† ком. АНАНИЈЕ МИЛАЧИЋА

који се пресели вјечност у 42 години свога живота, дана 17. јуна 1911. год. у („Balkasser Maroko“).

Особита хвала г. М. Ђурашевићу који се не жали потрудило да телеграфски о смрти покојниковог извјести, како нас тако и многе српске листове.

Подгорица, 12. јула 1911.

Ожалошћени:

Супруга Роса; кћери: Јулија и Даница; синови: Ђоко и Илија; брат Илија са осталим родбином.

Р. 22, бр. 16, 11